הלכה · משנה תורה · מפרשים · מלאכת שלמה · ספר שופטים

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות עדות

רבי שלמה חכים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה תורה, הלכות עדות

רבי שלמה חכים

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-תורה-הלכות-עדות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ג 4
פרק ג 4
הלכה ב 4
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ה 6
הלכה ח 8
פרק ד 8
הלכה ה 8
פרק ה 11
הלכה ה 11
פרק יא 13
הלכה ז 13
פרק יג 13
הלכה ח 13
הלכה יג 14
הלכה טו 14
פרק יד 15
הלכה א 15
הלכה ז 15
פרק טו 17
הלכה א 17
הלכה ד 18

פרק א

הלכה ג

כהן גדול אינו חייב להעיד אלא בעדות שהוא למלך ישראל וכו'. הקשה מרן ז"ל בכ"מ דמסקנא דגמ' הוא דמעיד לבן מלך וא"כ היאך כתב רבינו אלא עדות שהוא למלך ישראל בלבד הא בגמ' לא קיימא הכי וצ"ע עד כאן והרב לח"מ תירץ וז"ל נראה לומר דרבינו הוקשה לו מה שהקשו התוס' דלוקמא מתני' דמעיד במלכי בית דוד ומאי דקאמר מתני' מלך לא דן ולא דנין מיירי במלכי ישראל ומכח קושיא זו פי' רבינו דכי דחו לר' יוסף עדיין לא ידע חילוק בין מלכי ישראל למלכי בית דוד אבל ר"י ס"ל דרישא דמתני' דמעיד למלך ודוקא למלכי בית דוד וכו' יעו"ש. ולענ"ד לא זכיתי להבינו דהא תינח אי רבינו סתים וכתב למלך סתם היינו מתרצים דבריו דמלכי בית דוד קאמר אבל למלכי ישראל אין שום סברא לומר כן ואמאי כתב מלכי ישראל ועיין בכנסת הגדולה בפירקין שתירץ מעין הרב לח"מ ותירץ מילת מלכי ישראל ודוק (א"ה ס"ט עיין למרן ז"ל כ"מ בפ"ה מהל' כלי המקדש הי"ב ועיין בס' בנין שלמה דף כ"ד ע"ג ד"ה שש יעו"ש ועיין בית אברהם סי' כ"ח דף ט"ו ע"ד).

פרק ג

הלכה ב

וכן אם ראה הדיין שהדין מרומה וכו'. עיין בכ"מ וראיתי בס' חשק שלמה בסי' ט"ו בהגהת ב"י אות ד' שכתב וז"ל והכנסת הגדולה בהגהת ב"י אות ג' כתב להסכים סברת התוס' לסברת מהר"מ דס"ל להתוס' שיש חילוק בין תובע לנתבע יעו"ש ולא זכר ש"ר דברי המרדכי דס"ל דהתוס' חולקים עם מהר"מ שכתב אחר שהביא דברי התוס' דדוקא שאין ידוע וכו' וז"ל אבל רבינו מאיר כתב דהיכא דהנתבע טוען ברמאות וכו' עד כאן הרי מבואר שכתב אחר דברי התוס' אבל ר"מ כתב וכו' משמע דס"ל דלדברי התוס' אין חילוק בין תובע לנתבע שלא כדברי הכנה"ג עכ"ל. ולענ"ד לא ידעתי היכי מוכח דלא כדברי הכנה"ג ממ"ש ר"מ וכו' דהרב ז"ל לא הסכים לר"מ עם התוס' אלא דס"ל להתוס' חילוקו של מהר"מ ולא איירו התוס' אלא בנתבע דוקא וע"ז עשו החילוק בין ידוע שהוא מרומה לאין ידוע ולפי שמהר"מ לא חילק בכך כתב המרדכי אבל מהר"מ כתב וכו' דלדעתו בתובע בשום צד אין נזקקין בין יודעים שהדין מרומה בין שאין יודעים שלא כדברי התוס' ומ"ש לעיקר הקושיא עיין בהריטב"א בשבועות שכתב שלא כדבריו וק"ל.

הלכה ג

אע"פ שאין עידי ממון צריכים דרישה וחקירה אם הכחישו זה את זה בדרישות וחקירות עדותן בטלה וכו'. כתב מהרימ"ט ז"ל באה"ע סי' ל"ח בד"ה ואכתי וכו' וז"ל לאסור אשה בעדות קדושין לא שייכא כלל לדיני ממונות ומה שהקשה הרמב"ן ז"ל והלא עיקר העדות העד להתיר הלשון הוא והוייא עדות אשת איש דהוייא דיני נפשות וכו' ותירץ וז"ל דהשתא בזמן הזה דמייא טפי לדיני ממונות מלדיני נפשות וכו' אין דבריו אלא בעדות אשה שמת בעלה דכיון דרובא דנשי אית להו כתובה אותו עדות דמי טפי לדיני ממונות מדיני נפשות אבל לעדות גטין וקדושין שעיקר עדותן להעיד על דבר המתירה או לאוסרה כדיני נפשות הויא עד כאן.

ולענ"ד חילוק זה ששם הרב ז"ל לדעת הרמב"ן ז"ל בין עדי מיתה לעדי גטין וקדושין אחר בקשת מחילה מעצמותיו הקדושים לא זכיתי להבינו שהרי דברי הרמב"ן אלו שהביא הנמוק"י ז"ל הן הם מ"ש בחי' שם ושם כתב להדייא וז"ל וה"ה לעידי גטין וקדושין וכל דיני גיטין וקדושין שא"צ דרישה וחקירה וישנם בדין הדיוטות משום האי טעמא גופיה שלא תנעול דלת בפני כמפורש בדוכתיה בסנהדרין וכו' יעו"ש וכ"כ הרשב"א ז"ל שם משמו ומסיק וסמכינן שלא לדרוש בעדים משום צד ממון שבו אבל גבי גיטין וקדושין לכו"ע לא בעייא דרישה וחקירה ומשום נעילת דלת עד כאן ויותר מהמה קשיא לי דהרשב"א בתשובה הביאה מרן באה"ע סי' קי"א והיא נדפסה בח"ג סי' קי"א שכתב וז"ל ואע"ג דבקדושין אפשר דאתי לידי נפשות השתא מיהא לאו אנפשות מסהדי וכולהו סוגייאות משמע דלא בעי דרישה וחקירה ובעדי גיטין וקדושין ולפיכך ישנם בבי"ד הדיוטות וכדאמרינן בהמגרש וכן כתבו כל רבותי מו"ר הר' יונה וגם מורי הרמב"ן ז"ל יעו"ש ובח"א סי' תקס"ו כתב וז"ל השיב עוד דאין בודקין בדרישה וחקירה בין בגרושין בין בקדושין דקי"ל כתנא קמא דר' עקיבא וכו' ומורי הרמב"ן האריך וכו' יעו"ש הרי חבל נביאים שכתב משם הרמב"ן דלא שנא עדי מיתה ולא שנא עדי גטין וקדושין דינו כדיני ממונות ולא בעו דרישה וחקירה ולא בעי בי"ד מומחין וסגי בבי"ד הדיוטות וכן הוא דעת הריב"ש ז"ל בסי' רס"ו ועיין בס' אדרת אליהו סי' י' שהקשה מתשובה אחרת ולא בא עליו ממ"ש בעניותי ועיין בס' משפט צדק ח"ב.

הלכה ד

דין תורה שאין מקבלין עדות וכו'. עי' במרן כ"מ ז"ל מ"ש בדעת רבינו וכ"כ ג"כ מהר"מ אלשיך בתשובה סי' מ' יעו"ש אלא שראיתי שם שכתב שכן הוא דעת הרשב"א ז"ל והיא בח"א סי' אלף ר"ט שכתב שכל שטר שלא נעשה מרצון המתחייב אינו אלא כפנקס

בעלמא ומפי כתבם הוא ולא מפיהם וזהו שאמרו הודאה בפני ב' ואין צ"ל כתובו ואם כתבו שלא מדעתו אין עדותן עדות וה"נ כתבו העדים שלא מדעת המתקדשת אין סומכין על עדות זה עד שיבואו ויעידו בפיהם וכו' וכן הסכים להתוס' שתלה טעמם דמפיהם ולא מפי כתבם לחד תירוצא במה שלא נכתב מדעת שניהם וכל שכן לדעת רש"י שפי' בפירוש החומש בפסוק על פי שנים עדים יקום דבר שלא יכתבו העדים עדות בשטר וישלחו לבי"ד דהיינו משום שלא נכתב מדעת שניהם יעו"ש.

ולענ"ד לא זכיתי להבין דבריו דהא הרשב"א ז"ל תולה הענין דמפיהם ולא מפי כתבם במה שלא נכתב מרצון המתחייב דאז אינו אלא כפנקס בעלמא וזה שייך ג"כ אפי' בדיני ממונות כל שלא נכתב מדעתו איכא משום מפיהם ולא מפי כתבם וכמ"ש דזהו טעמא דהודאה בפני ב' וא"צ לומר כתובו וטעמא דלא הוו קדושין בנדון הרב ז"ל כתב בהדיא משום שנכתב שלא מדעתו וא"כ מה דמות דברי הרשב"א לרבינו שתלה הדבר משום תקנה שלא תנעול דלת בפני לווים דמדין תורה כל שטר איכא משום מפיהם ולא מפי כתבם דמשמע אפי' אותם הנעשים מדעת המתחייב ואילו הרשב"א ז"ל נראה דאם נעשה מדעת המתחייב מדינא ליכא משום מפיהם ולא מפי כתבם בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות דומיא דשטר קידושין למ"ש דדיני נפשות הוא וכן יש לתמוה עליו מה שהסכים דעת התוס' ורש"י ז"ל שכתבו האי טעמא ועוד דמנא ליה לומר לדעת רש"י דטעמא (משום הוא) [הוא משום] שלא נכתב מדעתו וק"ל.

הלכה ה

כל עד וכו' או תוספת תנאי וכו'. כתב מהרשד"ם ביו"ד סי' ע"ז וז"ל גם מה שמעידים עדים אחרים שלא הוציא החכם מפיו וכו' רק שחתם והחתים וכו' הכל כנזכר בשאלה הוו להו תרי ותרי שהשנים החתומים מעדים שבפיו מלא אמר והשנים אחרים אומרים שנמצאו שם ולא הוציא רק שהחתים וכו' א"כ אוקי תרי בהדי תרי וגם בזה יש מחלוקת אם הוא איסור תורה או דרבנן ומאיסורא לא נפיק ע"כ.

והנה עיקר מחלוקת שכתב הרב ז"ל נראה שהוא ההיא דפ' ארבעה אחין (יבמות דף ל"א) דאמרינן הא אתמר עלה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בשני כיתי עדים עסקינן אחת אומרת קרוב לה ואחת אומרת קרוב לו דהו"ל ספיקא דאורייתא ומתני' דהכא בכת אחת וכו' ותו בשני כיתי עדים נמי ספקא דרבנן וכו' ועיי"ש בתוס' ובפ"ב דכתובות דף כ"א בד"ה הבא עליה וכו' נראה משם דעת ר"ת דס"ל דהוי ספקא דרבנן וכן דעת ר"י בפ' חזקת הבתים (בבא בתרא דף ל"ב) ד"ה אנן וכו' והרשב"א בתשובה סי' אלף רמ"ו כתב וז"ל ואפי' למ"ד בפ' ד' אחין תרי ותרי ספיקא דאורייתא ומפקי לה מחזקתה וכל שכן

למ"ד ספקא דרבנן אוקי איתתא אחזקתה והבא עליה בחטאת קאי וגדולי ההוראה כן פסקו דספיקא דרבנן הוא וכו'. אמנם דעת ר"ח הוא בהיפך דתרי ותרי ספיקא דאורייתא ומפיק ליה מחזקתיה וכדכתב הרשב"א משמו הביאה מרן ב"י ז"ל בסי' מ"ו מחודש ל"ט וז"ל כתב הרשב"א שנשאל על מי שהוציא שטר קניית כרם מחבירו והמוכר טוען שהמכירה היה על תנאי כך וכך והביא עדים וכו' ואין דמיונן עולה יפה ושאני הכא דלדברי כולן לוקח זה כדין ירד לכרמו והחזיק בו כמו שכתוב בשטר המכירה אלא שהתנה עמו לפי דבריו שאם יתן לו מעותיו תוך זמן שתתבטל המכירה וכיון שהחזיק בו זה כדין לדברי כולם אלא שזה טוען שיש לו להסתלק מחמת תנאי ומביא עדים וזה טוען שאין מכירתו מתבטלת ומביא עדים העמד בחזקת זה שהיה מוחזק עכשיו וכו' וכל שכן לדעת ר"ת שפסק דהלכה כמ"ד בפ' ד' אחין תרי ותרי ספיקא דאורייתא ולא אמרינן אוקי מילתא אחזקתיה ויש לו ראיות רבות על מה לסמוך ונפק"מ למי שתפס וכו' יעו"ש ועיין בתשובה ח"א סי' תתקע"ב וב"י סי' כ"ט וא"כ בנדון מהרשד"ם ז"ל נמי אוקי תרי בהדי תרי ומפקא ליה מחזקתיה והוי נזיר מספק לדעת ר"ח זהו היתה כונת הרב ז"ל לפי הנראה.

ומעתה אסורה נא ואראה את המראה הגדול שכתב מרן ב"י בתשובת אבקת רוכל הנדפס מחדש סי' קצ"ב על דברי מהרשד"ם וז"ל המחלוקת הזה פלא הוא בעיני והיה ראוי שישמיענו אותו באיזה מקום הוא כי לא ידענו מקומו איו והסברא היא מתחייבת בהכרח לומר שאין כאן איסור דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה דמעיקרא דהיינו חזקת התר כי היכי דאמרינן אוקי איתתא אחזקתא ואוקי ממונא אחזקתא קמייתא וא"כ לא היה מהראוי שיסתיר המחלוקת בהחלט הגזרה ויאמר מאיסורא לא נפיק בלי טעם עכ"ל. ולפי מ"ש כונתו מבוארת דמ"ש מאיסורא לא נפיק היינו לפי דעת ר"ח דמפיק ליה מחזקת התר ומשוה ליה ספיקא דאורייתא כאמור.

ודע שראיתי להרב מל"מ בהל' טוען פט"ו הי"א בד"ה ונחזור וכו' שעלה ונסתפק בדעת הרשב"א ז"ל וז"ל ועדיין יש להסתפק בענין דאפשר דהרשב"א לא כתב כן אלא בנדון דידן ששנים אומרים היה כאן תנאי ושנים אומרים לא היה ודוכותא גבי ספיקא דדינא אם זה חשוב תנאי אם נפל הספק בקיום התנאי כגון שהתנאי מוסכם בין הכיתות אלא שבקיומו נחלקו ששנים אומרים נתקיים ושנים אומרים לא נתקיים ובכה"ג שכולם מודים בעיקר התנאי אלא שבקיומא נחלקו אפשר שאף לדעת הרשב"א יד המקבל על התחתונה כיון שעל כרחו יש כאן תנאי ומינה בספיקא דדינא יעו"ש ולענ"ד נראה להביא ראיה ממ"ש הרשב"א ז"ל גופיה בתשובה סי' תר"ט וז"ל אם נסתפק אם היה דעתו לחזור אם לאו

מסתברא שהולכין בו להקל אצל היורש לפי שהממון בחזקת בעליו וזה לא הקדיש אלא בתנאי והעניים שאומרים שנתקיים התנאי עליהם להביא ראיה יעו"ש הרי דאם הספק בקיום יד בעה"ב על התחתונה ודוק.

הלכה ח

אמרו העדים וכו' הרי אלו נאמנין וכו'. כתב מרן ז"ל בכ"מ וז"ל אבל לרש"י ז"ל שפי' ניתן ליכתב להציל אנוס מיד אונסו צ"ל דדוקא כשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר אבל בשכתב ידם יוצא ממקום אחר לא דאע"ג דניתן ליכתב מהאי טעמא כי אמרו אנוסין היינו מחמת נפשות כל שכן דניתן ליכתב ואפ"ה כשכתב ידם יוצא ממקום אחר אינן נאמנין משום דעקרי סהדותייהו והו"ל חוזרין ומגידין עד כאן וכ"כ הר"ן ז"ל בהלכות והרב הפרישה ודרישה יעו"ש.

ולענ"ד לא זכיתי להבין דבריהם ז"ל דהא רשב"ם ז"ל בפ' חזקת הבתים (בבא בתרא דף מ"ט) פי' כפרש"י ז"ל ואפ"ה כתב דנאמנין אפי' בשכתב ידם יוצא ממקום אחר כמפורש שם ומה שהכריחו מאנוסים היינו מחמת נפשות יעו"ש ברשב"ם ובשטמ"ק בסוגיין. ודע שדעת הרא"ש ז"ל היפך דעת רבינו שכתב בסוגיין דמיירי בשאין כתב ידם יוצא ממקום אחר מדתלי טעמא באין ניתן ליכתב הא ניתן ליכתב מהמני וא"כ על כרחך מיירי כדפרישית וכו' נראה דכונתו כמ"ש מרן לדעת רש"י וכ"כ שם ברמזים יעו"ש שיש ט"ס דבאמנה ליכא מ"ד דנאמנים ובפ' חזקת הבתים ברמזים סי' נ"ב כתב מודעא (היינו) [היו] דברינו נאמנים אפי' בשכתב ידם יוצא ממקום אחר היפך מ"ש בפ"ב דכתובות ולא ידענא אם הוא ט"ס ודוק.

פרק ד

הלכה ה

וכן אם היה עד אחד בכתב ועד אחד על פה מצטרפין וכו'. וכן פסק הטור ז"ל בסי' נ"א וכתב הגידולי תרומה ז"ל בשער ט' דף ס"ד ע"א עליה דמרן ב"י ז"ל וז"ל ותו תמיה לי טובא היאך אפשר דמיירי בשידענו שלא נמסר השטר בפני העד החתום דא"כ מאי איריא ב' שטרות כל אחד בעד אחד אפי' שניהם חתומים ב' עדים בכל אחד אם ידענו שלא נמסר בפני שום אחד מהם אע"פ שכל אחד נמסר בפני עד אחד על פה פשיטא דלא מהני דדוקא בשטר סתם הבא לפנינו ואין אנו יודעין אם נמסר בפניהם או לא אנו תולין כיון ששניהם חתומים עליו גם נמסר בפניהם כדכתב הרא"ש ז"ל הא בדאיכא ידיעה ודאית שלא נמסר בפניהם אלא בפני אחר ודאי לאו כלום הוא אע"ג דאיכא ב'

עדים בחתימה על שטרא ומ"מ לא מצטרף דאין על כל שטר אלא עד אחד דמסירה וא"כ רבותא הו"ל לאשמועינן וכו'.

ולענ"ד נראה דאף דמשמע כן מלשון הרא"ש ז"ל שכתב תדע דלר' אליעזר שטר הבא לפנינו ועדים חתומים עליו גובין בו אע"פ שאין אנו יודעים שנמסר בפנינו אלא שאנו תולין כיון ששניהם חתומים עליו וכו' משמע דאף בשאר שטרי הלואה בעינן עדי מסירה קושטא דמילתא הוא דלא בעי ר"א עדי מסירה אלא דוקא בגיטי נשים ובשטרי קנין שכן כתב בפ"ק דגיטין דף י"א וז"ל ולא מצריך ר"א עדי מסירה אלא בשטר קנין וגיטי נשים אבל בשטרא דעלמא לא בעי ר"א עדי מסירה וכו' יעו"ש והשתא אי מיירי הכא הרא"ש בשטר שאינן אלא לראיה ושטרי הלואה תיקשי לדידיה דהא אפי' לר"א לא בעי עדי מסירה אלא ודאי דמיירי בשטרי קנין וא"כ מינה מוכח לדינא דמתני' דתלינן דנמסר נמי בפני העד החתום בשטר וב' שטרות שחתום על כל אחד עד אחד ונמסר בעד אחד וידעינן שלא נמסר לפני העד החתום לא גבי ממשעבדי ובדאיכא ב' עדים חתומים אף שלא נמסר בפני עדים גבי ממשעבדי אפי' לר"א.

ועוד כתב הרב ז"ל וז"ל ובעיקר הבנת דברי הרא"ש ובנו ז"ל וכו' ומשו"ה לא נקט אפי' בשני שטרות של ב' עדי חתימה על כל אחד ובעד אחד של מסירה לכל אחד דכיון דמיירי בדרך כלל גם בשעד המסירה היחיד הוא החתום בשטר אלו היו ב' חתומים בשטר אחד היה צריך שנאמר שאע"ג שחתמו שניהם מ"מ נמסר בפני עד אחד ולא בפני האחר וזה מציאות רחוק וכמעט מילתא דלא שכיח וכיון שהיו שניהם כאחד לפיכך נקט דיניה בשעד אחד חתם בכל שטר עד כאן ולענ"ד קשיא לי טובא דלפי מ"ש הרא"ש ז"ל בפ"ק דגטין דבשטרי ראיה סגי לר' אליעזר בעדי חתימה ולא בעי עדי מסירה א"כ אי איכא בשטר עדי חתימה גבי אף ממשעבדי וכמבואר.

עוד הקשה עליה דהרא"ש ז"ל דס"ל דכל דליכא שני עדים של מסירה לא גבי ממשעבדי דליכא קלא א"כ כי מקשה לאמימר פשיטותא דמתני' לימא דהא אתא לאשמועינן דכל דליכא ב' עדים של מסירה לית ליה קלא וכו' יעו"ש ותירץ הוא ז"ל וז"ל ויש לומר דמשמע ליה דבמאי דמיפסל ליה שנים במקושר מפסיל באחד בפשוט יעו"ש ונראה דכונתו הוא לומר דמתני' כייל ותני פשוט שכתוב בו עד אחד ומקושר שכתוב בו ב' פסול ומדלא פסיק ביניהם ותני פשוט שכתוב בו עד אחד פסול ומקושר שכתוב בו שנים פסול ש"מ דפסולא דדין [פשוט] כפסולא דדין [מקושר] ושניהם מחמת חסרון החתימה. אשר בזה נראה לענ"ד לישב מה שהקשה הרב מחנה יהודה הנדפס מחדש בסי' נ"א ס"ב עליה דמהר"א מטראני ז"ל שהביא מרן ז"ל לישב דברי הטור ז"ל במ"ש דשני שטרות ועד

אחד על כל שטר חתום בו עד אחד של מסירה דלא מצטרפין וכו' דמיירי דעד המסירה לא ראה ההלואה ומשו"ה לא מצטרפי והקשה וז"ל ותו קשה לי דסוגייא דשמעתין דאי הכי מאי מקשינן דלאמימר קשיא מתני' ומאי קושיא דאימא דה"נ דלדידיה מתני' אתיא לעד אחד בכתב ועד אחד ע"פ שנמסר בפניו אלא שלא ראה ההלואה דבהכי אף אמימר מודה דלא מצטרפי וכי תימא דה"נ תיקשי לשיטת התוס' והרא"ש ז"ל דכיון דלאמימר הא דמצטרפין היינו דוקא היכא דעד אחד ע"פ נמסר בפניו וא"כ מאי פריך לאמימר נימא דאמימר מוקי למתני' בעד אחד בכתב ועד אחד ע"פ ולא ראה המסירה הא לא קשיא דא"כ הא פשיטא מאי קמ"ל מתני' אך לדברי מהר"א מטראני ז"ל קשה דאין לומר פשיטא וכו' יעו"ש. הרי בהדיא דהך קושיא ב' כבר הקשה הגידו"ת ז"ל ולא ניחא ליה בהך פשיטותא ותירץ יתיב בעד אחד אלא דבמה שתירץ הרב ז"ל ממילא מתרצתא נמי הך שהקשה הוא ז"ל ומהתימה שלא ראה להרב גידו"ת ז"ל.

עוד כתב הבעה"ת בשער הנזכר ח"ב ס"ג וז"ל גם הראב"ד ז"ל פסק בתשובה שאפי' יהיה אחד חתום בכתב אחד ואחד חתום בכתב אחר אין מצטרפין כלל וז"ל תשובתו אולי תפקפק בין שנים לאחד כי האחד אינו עושה שום מעשה שטר והו"ל מפי כתבו ולא היא שהרי לענין שבועה אין אנו צריכים מעשה שטר ואעפ"כ קא מתמה בירושלמי ועד אחד בכתב כלום הוא ש"מ ליכא לפלוגי בהכי וכו' יעו"ש וכתב הגידו"ת ז"ל דאין ספק שכונת הראב"ד ז"ל הוא לפסול ב' שטרות שאין חתום על כל אחד אלא עד אחד שלא לגבות אפי' מבנ"ח אפי' שנצטרף עמהם עד אחד שמעיד על מסירת כל אחד מהם נראה דלדידיה לא מהני מידי מעיקר השורש הנלמד אצלו מהירושלמי דעד אחד בכתב לאו כלום הוא דסוף סוף הוי מפי כתבו אמנם הרא"ש ז"ל דעת אחרת עמו יעו"ש. ומרן החבי"ב בסי' נ"א הגהת הטור אות ב' כתב דבעד אחד בשטר ועד אחד ע"פ לדעת הראב"ד ז"ל דנראה דאפשר דאפי' טוען לא היו דברים מעולם נפטר שהרי בעד אחד בכתב זה ועד אחד בכתב אחר ס"ל דלאו כלום הוא כל שכן בעד אחד בכתב ועד אחד ע"פ וכו' יעו"ש.

ואחרי המחילה רבה אין זה כל כך הכרח דהתם היינו טעמא דיכול לכפור משום דמפי כתבם הוא וליכא סהדותא כלל ברם בעד אחד בכתב ועד אחד ע"פ דהא מיהא איכא סהדותא דאי מעיד אותו החתום בעד שבע"פ לא מצי לומר להד"מ אלא דוקא פרעתי אמנם מ"ש הבעה"ת נראה להדיא דפסק כהירושלמי דעד אחד בכתב ועד אחד ע"פ לא מצטרפי כלל ויכול לומר להד"מ ונשבע להכחיש העד ומ"ש מרן עוד והדברים מתמיהים היאך יפה כח ב' עדים על פה מב' עדים בשטר וכו' אחרי בקשת מחילה לק"מ דהתם ליכא עדות כלל דמפי כתבם קרינן ליה אבל ב' עדים שמעידים ע"פ איכא

סהדותא מעלייא ומשו"ה כי טוען להד"מ לא מהני. ומ"ש עוד ואולי מה שהשוה רבינו בעל הטורים דעת הראב"ד לדעת השאלתות לכשטוען פרעתי או אפי' לכשטוען להד"מ וכו' אבל בעד אחד בכתב זה ועד אחד בכתב אחר אף שאינו מצטרף לעשותו מלוה בשטר ויכול לטעון פרעתי אם טוען להד"מ משלם עד כאן ממ"ש לעיל משם הרב בעה"ת והגידו"ת ז"ל נראה בהיפך דעד אחד בכתב זה ועד אחד בכתב אחר לאו כלום הוא ולא שנא שטר אחד ולא שנא ב' שטרות ובכל אחד עד אחד ועיין במהרח"ש ז"ל באה"ע סי' מ"ב שהקשה להראב"ד מדידיה אדידיה ממ"ש בפ"ד דטוען ואם מ"ש הגידו"ת שאינו הראב"ד בעל ההשגות כי אם הראב"י ניחא ודוק.

פרק ה

הלכה ה

וכיצד בודקים את הדבר וכו'. כתב הטור בסי' ל"ו וז"ל והרמ"ה הוסיף וכו' הילכך לא שנא נצטרף עמהם קרוב או פסול בשעת ראיה להעיד ולא העיד עמהם בשעת הגדה וכו' וכתב מרן ב"י וז"ל וממ"ש רבינו בסי' ל"ח בשם הרב ישעיה נראה עוד סברא אחרת שאם א"ל בי"ד לאסהודי אתיתו או למיחזי ואמרו לאסהודי כבר נעשו כולם אגודה אחת ואם נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה ובלבד שיראו כולם כאחד ומשמע מדבריו הא אם לא ראו כולם כאחד אע"פ שאמרו לאסהודי אתינן אין מצטרפין ודלא כהרמ"ה שפסל ע"כ.

וראיתי להרב פרח מטה אהרן בח"ב סי' י"ח שכתב על סברת הרב ישעיה מטראני ז"ל וז"ל ולדברי הר"י שהביא הר"י בעל הטורים בסי' ל"ח נראין מטין לדברי הרמ"ה ומפרש הסוגיא כמ"ש שכתב מה שצריך שיעידו כולם בתוך כדי דיבור היינו שיעידו מאליהן וכו' ומיהו אפשר לזווגם כמ"ש הרמ"ה דמהני לפסול אפי' לא ראו כאחד דהיינו שנצטרפו בשעת הגדה אבל כל שנצטרפו בשעת מעשה דהיינו שכוונו להעיד אפשר דאפילו לדידיה צריך שיראו כאחד דכולה חדא מילתא נינהו דהיינו צירוף בשעת ראיית המעשה ולהכי בעינן תרוייהו וכו' נמצינו למידין דלדעת הר"י ולדעת הרמ"ה כל שנשתתפו או בענין ראיית המעשה שכוונו להעיד הכשר והפסול או שנשתתפו בשעת הגדה שהעידו כל כת וכת תוך כדי דיבור של חבירו בחדא מנייהו עדותן בטלה עד כאן יעו"ש. ומהר"מ די מאייו ז"ל הובאו דבריו במהרח"ש ח"ב סי' י"ד בדף ס"ט וז"ל ונחזור לדברי הרב ישעיה במה שהצריך שיאמר להעיד כיוונו כונה זו אהיכא קאי אשעת ביאתם לבי"ד כהר"ן או אשעת מעשה כרשב"ם וכו' ומעתה הרב ישעיה כרשב"ם ז"ל

ס"ל דהיינו שכיוונו הפסולים בשעת מעשה להעיד ומה שהוצרכו ז"ל שצריך ג"כ שיראו כאחד אין מי שיכחישו בזה ומ"ש מהר"י קארו בסי' ל"ו דפליגי הרמ"ה והר"י לא זכיתי להבין דבריו דהרמ"ה מיירי כשהעידו תוך כדי דיבור והר"י מיירי כשהעיד אחר כדי דיבור ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי יעו"ש באורך.

והנה כל זה שרצו הרבנים ז"ל להסכים סברת הרמ"ה עם סברת הרב ישעיה ז"ל הוא מפני שלא ראו דברי הר"י בשורשם ומפני כך כל אחד בירר לפי דרכו ברם לפי מה שאנו רואים דבריו יראה להדיא שאין כונתו כך והילך לשונו בס' המכריע סי' כ"ה וז"ל ונ"ל דהאי דאמר רבא והוא שיעידו כולם תוך כדי דיבור דוקא כשלא התרו בהם הדיינים לומר להם למחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו וכדבעינן למימר לקמן אבל אם כשבאו להעיד שאלו אותם ואמרו להם כונתנו להעיד באנו כבר נעשו כולם אגודה אחת בין לענין הזמה דבעינן שיזומו כולם בין לענין שאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן פסולה ובלבד שיראו כולם כאחד כדבעינן למימר לקמן וזה שהצריך רבא להעיד בתוך כדי דיבור כגון שבאו והעידו מאליהן מבלי שום התראת הדיינים וכו' ועוד ראיה גדולה שבראיה בלבד אין הפסול פוסל את הכשר אע"פ שמכוין לראות כדי להעיד דתנן בפ"ק דראש השנה האב ובנו שראו את החדש ילכו לא שמצטרפין אלא שאם יפסל אחד מהם יצטרף הב' אלמא שראו ביחד והולכין לבי"ד כדי להעיד ואין זה פוסל את זה מכל הני נ"ל לומר שאין הפסול פוסל את הכשרים בראייה בלבד ואע"פ שנתכוונו להעיד עד שיעידו ביחד וכך הוא פתרון השיטה ר' יוסי היה מחלק בין דיני ממונות לדיני נפשות ורבי פליג עליה דאחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות עדותן בטלה בזמן שבאו ביחד להעיד בבי"ד והתרו בהם הבי"ד באותם העדים ומאי היא התראת בי"ד אמרינן בגמ' הכי א"ל למחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו שקודם שיעידו שואלין אותן ומתרין אותן למה באו שאם באו להעיד או לראות היאך נגמר דינו של זה וכל מי שיאמר להעיד באתי נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה יעו"ש באורך.

הרי שדחה סברת המפרשים דלמחזי אתיתו דהכוונה היא על שעת המעשה מחמת קושיות ועוד ממתני' דפ"ק דראש השנה אלא לאסהודי היינו על ביאתם עתה בבי"ד ודלא כמ"ש הר"מ די מאיו והרב פרח מטה אהרן ז"ל דס"ל דאם נתכוון להעיד לחוד פוסל את הכשרים וממוצא דבר אתה תחזה שמה שכתב הטור בדברי הרב ישעיה ז"ל אבל אם כשבאו אמרו להעיד כיוונו וכו' שט"ס הוא וצ"ל ואמרו להעיד באנו דכונתו בשעת מעשה לא מהני ודלא כמ"ש מרן ב"י בסי' ל"ו על דברי הר"י ז"ל משמע מדבריו הא אם לא ראו כולם כאחד אע"פ שאמרו לאסהודי אתינן אין מצטרפין ודלא כהרמ"ה

דמשמע וכו' יעו"ש ועיין בס' אדרת אליהו סי' י' דף ע"ג ע"ד ודף ע"ה ע"א.
ומרן החבי"ב ז"ל בסי' ל"ו הגהת ב"י אות י"ב כתב וז"ל אמר המאסף מכאן [נראה] דכל דהדבר ספק כגון דליתנהו עדים קמן מסתמא לא תלינן דלא היה יודע בפיסולו של חבירו וכו' וזה דעת הרמב"ן ז"ל שהביא מהר"מ אלשקר בסי' ו' אבל מהרי"ב שם כתב דמסתמא תלינן דלא ידע (כ"כ) [עד כאן] ולא זכיתי להבינו דלמה לא הביא מתשובת הרי"ף ז"ל שמביאו הטור בסימן זה ומביאה מרן ב"י בסי' נ"א מחודש ה' מדברי הנמוק"י בפ' זה בורר וסיים ומסתברא היכא דליתנהו לסהדי מכשרינן ליה דדילמא לא הוה ידע דהדר ביה ואפי' נודע שישבו שלשתם להעיד וכל זה כתב רבינו ירוחם בנתיב ג' ח"ב עכ"ל ב"י יעו"ש הרי דבפירוש כתב הרי"ף ז"ל דמסתמא תלינן דלא ידע ומכשרינן לשטר ואפי' לגבות ממשעבדי. אשר בזה הקשה הש"ך בסי' ל"ו ס"ק י"ט להסמ"ע שכתב וז"ל אבל אין בי"ד שואלים אותו אם הכירו עד כאן דמשמע דמסתמא תלינן דהכירו ואילו מתשובת הרי"ף נראה בהיפך וכו' יעו"ש ודוק.

פרק יא

הלכה ז

עד אחד נאמן באיסורין וכו'. עי' בתשובת הרשב"א בח"א סי' תתל"ז שכתב בתחילת התשובה דהיכא דאיתחזק איסורא ואמר עד אחד היתרא הוא אינו נאמן כדמשמע מהאשה וכו' ועיין בסי' שע"ו שכתב בהיפך והנה אמת אגיד שהרואה דברי הרא"ש ז"ל בנזיקין דף נ"ד מהש"ס שכתב י"ד חלוקים בהא דעד אחד נאמן באיסורין יראה דדברי אותה תשובה הם דברי הרא"ש אלא דיש איזה חלוקים ביניהם וד' חלוקים שכתב הרשב"א שנאמרו צ"ל י"ד חלוקים כמו שיראה המעיין ודוק.

פרק יג

הלכה ח

וכן בעלי אחיות וכו'. כתב מרן החבי"ב סי' ל"ג הגהת הטור אות ט"ז וז"ל נ"ב אבל כשרים להעיד לעלמא ה"ר יהונתן והרשב"א והריטב"א ז"ל וצ"ע לדבריהם דבפ' זה בורר ההיא מתנתא דהוו חתימי עליה תרי גיסי וכו' יעו"ש ועיין בס' חשק שלמה בהגהת הטור אות ח' שהביא מתשובת הרשב"ש ב"ר צמח סי' ר"ל שהשיג עליהם עוד מפ' שבועת העדות (שבועות דף ל"ג) גבי מאי דתנן התם היו לו שתי כיתי עדים כפרה ראשונה ואח"כ כפרה הב' שתיהם חייבות דמוקי לה רבינא כגון שהייתה שניה בשעת כפירה ראשונה

קרובים בנשותיהן ונשותיהן גוססות ופרש"י ז"ל נשואות ב' אחיות ואינן כשרים בעדות אחד וכו' הרי דאפילו לעלמא נמי פסולין היפך הני רבותא והוא ז"ל תירץ במה שמפרשו רבינו ז"ל בפ"י מהל' שבועות שקרובים לבעל דבר אשר בזה הכריח דדעת רבינו כדעת הגאונים ז"ל. ולענ"ד נראה דעכ"ז לא מתרצתא להריטב"א ז"ל דהוא הסכים לפרש"י ז"ל ואפשר נמי שדעת רבינו כן הוא משום (ש)ההכרח שהכריח הריטב"א ז"ל ועוד אני תמיה דאיך אפשר דהרשב"א מכשיר לעדות בעלי אחיות לעלמא שהרי כתב בתשובה ח"א סי' תרצ"ו דתרי בעל כאשתו לא אמרינן אא"כ יש ערוה ביניהם כגון אחד נשוי לאה ואחד נשוי בתה וכיוצא יעו"ש ובעלי אחיו ודאי יש ערוה והתם להעיד לאחרים היא ואפ"ה פסיל ביש ערוה ודוק.

הלכה יג

האיש עם אשתו וכו' ולא לבעל אמה. כתב הטור וז"ל וכשם שקרובי האב פסולין כך קרובי האם פסולין כיצד הוא פסול לאמו ולבעלה וכתב מרן ב"י וז"ל כיצד הוא פסול לאמו כלומר דבמקום אביו הוא ולבעלה דתנן בפ' זה בורר אלו הם הקרובים וכו' וחורגו ומדחורגו פסול הוא נמי פסול לחורגו ע"כ. ולא זכיתי להבין כוונתו דאם כוונתו להוציא הדין דבעל אמו שכתב הטור שהוא פסול מדתנן וחורגו כנראה מפשט לשונו א"כ מאי זה שמדקדק הרב ומדחרגו פסול הוא פסול לחרגו הא לא צריך דבהדיא תנן ובעל אמו ומה כיון הרב בכך וצל"ע.

הלכה טו

זה שפסלה תורה עדות הקרובים וכו' שהרי אינו מעיד לא לטובתו ולא לרעתו אלא גזרת הכתוב היא וכו'. עי' במרן כ"מ ז"ל ותמיה לי בזה שהכריח רבינו מדלא מעיד לחובתו ש"מ דגזירת הכתוב דהא בגמ' אמרינן בדף קנ"ט ומאי קושיא דילמא גזרת מלך היא דאיהו לא מהימן ואחריני מהימני ולאו משום דמשקר דאי לא תימא הכי משה ואהרן לחותנם ה"נ משום דלא מהימני הוא אלא גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו עד כאן הרי דלא קאמר הש"ס טעם רבינו וכמו כן יש לתמוה על הטור שכתב כדברי רבינו ויותר מתמה על מרן ז"ל שהראה לנו מקור הדין ולא הרגיש מזה ועיין במ"ש בפ' כ"ג מהל' סנהדרין ה"ו ודוק.

פרק יד

הלכה א

כל מי שאין [**אתה מעיד**] **לו וכו' אע"פ שהניחה לו בנים וכו'**. עיין במרן כ"מ שכתב דפסק דלא כר' יהודה אלא כרבנן וכ"כ בהגהות מיימוני ותמיה לי על מרן החבי"ב ז"ל בחו"מ סי' ל"ג בהגהת ב"י אות י"ח שכתב וז"ל והרמב"ם בפי"ד מהל' עדות אע"פ שלא כתב בפירוש אפי' היו לו בנים ממנה דעתו דאפי' היו לו בנים כשר מדלא ביאר דאם היו לו בנים ממנה פסול וכו' יעו"ש. דלמה צריך לזה מדלא ביאר וכו' הלא ביאר בפירוש במ"ש אע"פ שהניחה לו בנים וכן הבינו מדברים הללו מרן והגהות מיימוני דאין לומר דכונתו היא הניחה ומתו אח"כ דמאי נפקא"מ אם הניחה או לא הניחה וכדאמרן ועוד דאעיקרא דמילתא לא זכיתי להבין דעתו ז"ל במה שהקשה וז"ל ותמהני מרשב"ם שכתב בפ' יש נוחלין (בבא בתרא דף קכ"ח) גבי הך ברייתא דהיה יודע לו עדות וכו' וכגון שלא היו לו בנים ממנה כדתנן בפ' זה בורר דבפ' זה בורר לא תנן הכי אלא לר' יהודה ואפסיקא הילכתא דלא כוותיה עד כאן דהא הוא ציין לנו שם באותו אות להרב פסקים וכתבים [תרומת הדשן ח"ב] סי' ר"נ ושם נאמר וז"ל ומ"ש שרשב"ם לא פסק להדיא כר"י אלא דמשמע הכי מדמוקי כר"י ויש ליישב קצת דלרווחא דמילתא פי' הכי כדרכו לאוקומי ככו"ע משום דמתיב התם מההיא ברייתא תיובתא לכמה אמוראי בעי לאוקמי דאין לו בנים ויבא ככו"ע ולא תימא כיון דתנא ומתה בתו משמע דכל היכא דמתה בתו בכל ענין כשר הוא עד כאן הרי דהרב יהיב טעמא לדעת רשב"ם וא"כ מה נשאר עוד כדי לתמוה עליו והוא ז"ל בתחילה ציין להרב פסקים וכתבים וצ"ע.

הלכה ז

כתב כל נכסיו לב' בני אדם וכו'. ירושלמי בפ"ק דגטין והביאו הרי"ף בפ"ק דמכות יעו"ש וראיתי להרא"ש בתשובה כלל ג' סי' י"ג שנשאל על עדי הצוואת שכיב מרע שהיו נוגעין בעדותן מחמת הנאה אם מועיל סילוק להכשיר הצוואה והשיב דמועיל וכתב עוד וז"ל וכל זמן שלא נסתלקו כל הצוואה בטלה כההיא ירושלמי שהביא הרי"ף בפ"ק דמכות כתב כל נכסיו לב' בני אדם והעדים כשרים לזה ופסולים לזה ר' יוחנן אמר פסול וריש לקיש אמר כשרים לזה ופסולים לזה נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה וכן יש תשובה בס' אבי העזרי ובטל כל המתנה מכח הירושלמי שהבאתי יעו"ש.

והנה הא דכתב הרא"ש ז"ל נמצא אחד מהם קרוב או פסול וכו' הוא מדברי הירושלמי דאמרינן התם אמר ר' אלעזר מתני' מסייע לר' יוחנן מה ב' נמצא אחד מהם קרוב או

פסול עדותן בטלה אף ג' ומנין אפי' מאה ת"ל עדים יעו"ש ופ"ק דמכות והכונה דר"י מדמי עדים קרובים לזה ופסולים לזה לעדים כשרים ופסולים שבאו והעידו יחד שאפי' הכשרים פסולים ה"נ מקבלי מתנה כולם נעשו קרובים לעד הקרוב ונדון הרא"ש ז"ל הוא מחלוקת שהפליגו ר' יוחנן וריש לקיש דהעדים כשרים לאשה ולבן אחיו ופסול להקדש מחמת נגיעתו שהוא נוגע בדבר וע"ז כתב דאם מסתלקין עצמן תתקיים המתנה כולה ואם לאו הרי כל הצוואה בטלה ולא אמרינן שתתקיים לגבי האשה ולבן אחיו כסברת ר"ל אלא כל הצוואה בטלה והיינו טעמא דכיון שלא היו שם כי אם הני עדים והרי נתבטל העדות לא נשארו עדים אחרים להעיד אבל אם היה הענין שהיו עדים אחרים בהדי הני עדים שהם נוגעים בדבר אפשר שהיה מכשיר השטר בהני עדים אחרים ולא היה מתבטל מטעם נמצא אחד מהם קרוב או פסול משום דהך פסולא אינו אלא מחמת קורבה ולא מחמת פיסול הגוף כמבואר.

וראיתי להרב מל"מ בדין שלפנינו שהביא דברי הרא"ש אלו וכתב וז"ל ודבריו נפלאו ממני דאיך משוה דין נמצא אחד מהם קרוב או פסול מחמת נגיעת ממון דכל שהוא מחמת ממון הוי כבעל דבר עצמו ולא תורת עדות עליו אבל עדים פסולים מחמת קורבה עדים מיקרו. שוב ראיתי להרב בעל התרומות בשער נ"ח ח"ד שכתב בדברי הרא"ש וצ"ע ועיין בהריב"ש סי' קצ"ה שכתב היפך מזה ע"כ. ואחרי בקשת מחילה מכבוד רבנותו לא זכיתי להבינו דהרא"ש לא השוה דין נמצא אחד מהם מחמת נגיעת דבר אלא היכא דאין עמהם עדים כשרים דכי מסלקי להני עדים לא נשאר עדות כלל אהא הוא דהשוה נדון דידיה לדין הירושלמי דכי היכי דנתבטל לגבי דידיה נתבטל נמי לגבי האשה ולבן אחיו והיינו דקאמר כל הצוואה בטלה ובזה לא דיבר הריב"ש ולא דיבר כי אם להכשיר את הכשרים וז"ל הריב"ש ועוד נ"ל דבבעל דבר אף מן הדין בלא מנהג מועיל כל שנשאר במעמד מניין מספיק מבלעדיו כיון שהוא בעל דבר לא נצטרף עם אחרים כדי שיבטל מניינם בצרופו מפני פסלותו ע"כ. וכן בסי' קס"ח בסוף התשובה כתב וז"ל ומה שאמרת כנגד הטענה שטען היורש לבטל הצוואה מפני שאחד מן העדים חזן וסופר הקהל והוי נוגע בעדות בענין ההקדש יפה אמרת וכו' ואין לומר בזה נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה דכיון דאין פסלותו אלא מחמת שהוא נוגע בעדות והוי כבעל דבר לא נצטרף עם אחרים כדי שיבטל עדותן וכו' יעו"ש. הרי שלא דבר הריב"ש ז"ל כשכל העדים נוגעים בעדות כנדון הרא"ש ז"ל ומה שייך לומר והריב"ש כתב היפך מזה וצריך ישוב.

והרב מחנה יהודה הנדפס מחדש בסי' נ"א ס"ו הקשה להרשב"א שכתב בהך דינא דהירושלמי דאם סלק הקרוב שהמתנה קיימת לגבי אידך וז"ל אלא שיש לדקדק בזה

לפי מ"ש הרב בעל העיטור הביאו הש"ך בסי' ל"ג ס"ק ט' דאם כבר העידו בבי"ד אע"פ שנסתלקו לא מהני עדותן דחיישינן שמעידין כן לאחזוקי שקרייהו וכ"כ הרב מחנה אפרים הל' עדות סי' ד' וכו' וא"כ ה"נ דוכוותא וכו' אבל יש לחלק דהיינו דוקא היכא דנוגעין בעדותן משום הנאת ממון דהתם חשידי להעיד שקר ומשו"ה לא מהני סילוק דבתר הכי דאימור לאחזוקי שקרייהו הוא דמסהדי משא"כ הכא דלא פסילי אלא משום קורבה דהתם גזרת הכתוב הוא ולא משום חשדא הוא כה"ג מהני סילוק הקרובים וא"כ יעידו דהשתא עדים כשרים הם יעו"ש.

ואחרי המחילה רבה לא זכיתי להבינו דברי הבעה"ת הם בפסול מחמת קורבה כמו שנראה מדברי מרן ב"י בסי' ל"ג מחודש ח' וז"ל והיכא דאתו בי תרי לדינא ואייתי סהדי ואישתכח דקרוב הוא וכו' יעו"ש ועיין בש"ך שם סק"ט ואפ"ה כתב דלא שייך יעיד אחר שנתרחק ואפשר דזהו דעת הרב מחנה אפרים שכתב להך דינא לענין להיכא דהעדים נוגעין בעדותן מחמת ממון דאתייא מכל שכן ממ"ש בעל העיטור וא"כ מה הוא זה ששם הרב ז"ל (בחלקום) [בחלוקה] ודבריו צריכים לי ישוב. ושו"ר דאחר המחילה רבה קושיא ליתא דהא כבר כתב מהריב"ל ז"ל בח"ג סי' ק"ב דף ק"ט בחקירה ג' דדעת הרמב"ן והרשב"א והר"ן והטור ז"ל שלאחזוקי שקרייהו לא חיישינן יעו"ש וא"כ מעיקרא קושיא ליתא ועיין בס' דין אמת סי' ל"ג ס"ק ט"ז שהקשה להש"ך ועי' בס' חשק שלמה סי' ל"ג הגהת ב"י אות ט"ו יעו"ש.

פרק טו

הלכה א

כל עדות וכו' עד שיסלק עצמו וכו'. דעת רבינו כרובא דרבוותא דס"ל מחמת נגיעת הנאה לא בעינן תחילתו וסופו בכשרות וכן הוא דעת התוס' בחזקת הבתים דף מ"ג ד"ה וליסלקו וכו' כמבואר וראיתי בס' חשק שלמה בסי' ז' אות כ"ב שכתב וז"ל ואגב אורחין לכאורה נראים דברים תמוהים שראיתי בפסקי התוס' בפ' חזקת הבתים דא"צ תחילתו וסופו בכשרות כשאין הפיסול בגוף אלא דנוגע בעדות עכ"ל דמשמע מדבריהם דבנוגע בעדות אף כשאין הפסול בגוף בעינן תחילתו וסופו בכשרות וזה תימה דמדברי כל הפוסקים נראה דס"ל דלפי מ"ש התוס' בפ' חזקת הבתים דיש חילוק בין פיסול הגוף לפיסול ממון ואין חילוק בין עדות לדיינות אלא דלפי מ"ש בפרשת בא סי' נ"ד יש חילוק בין עדות לדיינות וכו' יעו"ש. ולענ"ד לא זכיתי להבינו דכונת פסקי התוס' הוא לומר דבפסול מחמת ממון לא בעינן תחילתו וסופו בכשרות ולא מיירי כלל בחילוק בין עדות

לדיינות והכונה הוא בלשון נרדף א"צ תחילתו וסופו בכשרות כשאין הפיסול בגוף אלא בנוגע בעדות ור"ל דכשהפיסול הוא מחמת נגיעה ולא משום פסול הגוף אז לא בעינן תחילתו וסופו בכשרות אבל אם הפיסול הוא מחמת הגוף בעינן תחילתו וסופו בכשרות כמו שהבינו כל הפוסקים בדברי התוס' ואין בזה שום ספק שכן הוא כונת פסקי התוס' וק"ל (א"ה ס"ט עיין בפסקי תוס' בפ' שבועת העדות סי' מ"ו).

הלכה ד

קרקע שבין ב' השותפין וכו' אינו מעיד לשותפו עליה וכו'. וכתב הסמ"ע בסי' ל"ו סק"ה וז"ל הטעם דמה שישאר ביד שותפו יהיה גם לו חלק בו כל זמן שלא חלקו עמו לגמרי אבל אם חלק עמו לפני זה לגמרי מעיד לו וכ"כ רשב"ם דאז אינו יכול לחזור ולומר חלוקתינו בטעות היתה מאחר שיצא חלקי מתחת ידו בתורת גזלה וכדאמרינן בסי' קע"ה באחין שחלקו וכו' דשאני הכא דהוא עצמו פוסל עדי המערער אלא שאינו נאמן לגבי חלק שלו אמרינן ליה מזלך דידך גרם לך ונסתחפה שדיך ע"כ. והנה נראה דכוונת הרב ז"ל הוא דאם השותפין חלקו לגמרי ובא מערער על חלק שניהם ויש לאחד מהם עד אחד המעיד עמו לפסול עדי המערער נהי דעל חלקו אינו נאמן מיהו על חלק חבירו נאמן כיון דחלק לגמרי ועד המעיד עם אחר יודע דהמערער שלא כדין נטל חלקו אז יכול להעיד על חלק חבירו ואינו נוגע בעדות דאם אח"כ רוצה לבא לשותפו להוציא מידו החצי מהנשאר בידו ע"פ עדותו אמרינן ליה את בעצמך ידעת דשלא כדין נטל חלקך וכיון שהוא אחר חלוקה מזלך דידך הוא ואין לך עליו כלום ועיין בפרישה שכתב כן להדיא אשר עפ"ז אין מקום למה שתמה הרב מחנה יהודה בסי' זה על דברי הסמ"ע ודוק.